

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΕΤΑΡΤΗ 22 ΜΑΪΟΥ 2013 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Σολωμός

Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ

5 [22.]

-
- 25 Ἀλλά τό πλέξιμ' ἄργουνε¹ καί μοῦ τ' ἀποκοιμοῦσε²
Ἦχος, γλυκύτατος ἦχος, ὅπου μέ προβοδοῦσε³.
Δέν εἶναι κορασιᾶς φωνή στά δάση πού φουντώνουν,
Καί βγαίνει τ' ἄστρο τοῦ βραδιοῦ καί τα νερά θολώνουν,
Καί τόν κρυφό της ἔρωτα τῆς βρύσης τραγουδάει,
Τοῦ δέντρου καί τοῦ λουλουδιοῦ πού ἀνοίγει καί λυγáει·
Δέν εἶν' ἀηδόνη κρητικό, πού σέρνει τή λαλιά του
30 Σέ ψηλούς βράχους κι ἄγριους ὅπ' ἔχει τή φωλιά του,
Κι ἀντιβουίξει ὁλονυχτίς ἀπό πολλή γλυκάδα
Ἡ θάλασσα πολύ μακριά, πολύ μακριά ἢ πεδιάδα,
Ὡστε πού πρόβαλε ἡ αὐγή καὶ ἔλιωσαν τ' ἀστέρια,
Κι ἀκούει κι αὐτή καί πέφτουν της τά ρόδα ἀπό τά χέρια·
35 Δέν εἶν' φιαμπόλι⁴ τό γλυκό, ὅπου τ' ἀγρίκαα μόνος
Στόν Ψηλορείτη ὅπου συχνά μ' ἐτράβουνεν ὁ πόνος
Κι ἔβλεπα τ' ἄστρο τ' οὐρανοῦ μεσουρανίς νά λάμπει
Καί τοῦ γελοῦσαν τά βουνά, τά πέλαγα κι οἱ κάμποι·
Κι ἐτάραξε τά σπλάχνα μου ἐλευθεριᾶς ἐλπίδα
40 Κι ἐφώναζα: «ὦ θεϊκιά κι ὅλη αἷματα Πατρίδα!»
Κι ἄπλωνα κλαίοντας κατ' αὐτή τά χέρια μέ καμάρι·
Καλή 'ν' ἡ μαύρη πέτρα της καί τό ξερό χορτάρι.
Λαλούμενο⁵, πουλί, φωνή, δέν εἶναι νά ταιριάζει,
Ἵσως δέ σώζεται στή γῇ ἦχος πού νά τοῦ μοιάζει·

1. ἀργουνε· αργοποροῦσε, καθυστεροῦσε, βράδυνε

2. μοῦ τ' ἀποκοιμοῦσε· μου το καθυστεροῦσε, το καθιστούσε ράθυμο, νωθρό, αργό

3. με προβοδοῦσε· με προέπεμπε, με συνόδευε

4. φιαμπόλι· αυτοσχέδιο πνευστό ὄργανο των ποιμένων (σουραύλι)

5. λαλούμενο· μουσικό ὄργανο

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

- 45 Δέν εἶναι λόγια· ἦχος λεπτός.....
Δέν ἠθελε⁶ τόν ξαναπεῖ ὁ ἀντίλαλος κοντά του.
Ἄν εἶν' δέν ἥξερα κοντά, ἄν ἔρχονται ἀπό πέρα·
Σάν τοῦ Μαῖου⁷ τέσ εὐωδιές γιομίζαν τόν ἄερα,
Γλυκύτατοι, ἀνεκδιήγητοι
- 50 Μόλις εἶν' ἔτσι δυνατός ὁ Ἔρωτας καί ὁ Χάρος.
Μ' ἄδραχνεν ὅλη τήν ψυχή, καί νά ἔμπει δέν ἡμπόρει
Ὁ οὐρανός, κι ἡ θάλασσα, κι ἡ ἀκρογιαλιά, κι ἡ κόρη·
Μέ ἄδραχνε, καί μ' ἔκανε συχνά ν' ἀναζητήσω
Τή σάρκα μου νά χωριστῶ γιά νά τόν ἀκλουθήσω.
- 55 Ἐπαψε τέλος κι ἄδειασεν ἡ φύσις κι ἡ ψυχή μου,
Πού ἐστέναξε κι ἐγιόμισεν εὐθύς ὁχ τήν καλή μου·
Καί τέλος φθάνω στό γιαλό τήν ἀρραβωνιασμένη,
Τήν ἀπιθώνω μέ χαρά, κι ἦτανε πεθαμένη.

6. δεν ἠθελε· δεν ἐπρόκειτο, δε θα τολμούσε να

7. ἀνεκδιήγητοι [ενν. ἦχοι]· ἀνεκλάλητοι, ἀρρητοι, ἐξωανθρώπιντοι

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A1.** Τρία χαρακτηριστικά του Ευρωπαϊκού Ρομαντισμού, από τον οποίο επηρεάστηκε ο Σολωμός, είναι το μεταφυσικό στοιχείο, η αγάπη για την πατρίδα και η εξιδανίκευση του έρωτα. Για κάθε ένα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά να γράψετε ένα αντίστοιχο παράδειγμα μέσα από το κείμενο.

Μονάδες 15

- B1.** Σύμφωνα με τον Π. Μάκριτζ: «Αυτό που κάνει εντύπωση (στον Σολωμό) είναι η επιμονή του να χρησιμοποιεί εικόνες από τον κόσμο της φύσης». Να επιβεβαιώσετε την παραπάνω άποψη με μία εικόνα από τους στίχους 23-28 και άλλη μία από τους στίχους 35-43, παρουσιάζοντας το περιεχόμενό της καθεμιάς (μονάδες 10) και σχολιάζοντας τη λειτουργία της στο κείμενο (μονάδες 10).

Μονάδες 20

- B2.** Στους στίχους 29-34 «Δέν εἶν' ἀηδόνι ... ἀπό τά χέρια·» να αναζητήσετε τέσσερα διαφορετικά σχήματα λόγου (μονάδες 8) και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους στο κείμενο (μονάδες 12).

Μονάδες 20

- Γ1.** Να σχολιάσετε τους δύο τελευταίους στίχους του ποιήματος σε ένα κείμενο 120-140 λέξεων:

**Καί τέλος φθάνω στό γιαλό τήν ἀρραβωνιασμένη,
Τήν ἀπιθώνω μέ χαρά, κι ἦτανε πεθαμένη.**

Μονάδες 25

- Δ1.** Να συγκρίνετε ως προς το περιεχόμενο το απόσπασμα από το ποίημα **Ο Κρητικός** του Δ. Σολωμού με το παρακάτω απόσπασμα από τη νουβέλα του Ν.Λαπαθιώτη **Κάπου περνούσε μια φωνή**, αναφέροντας (μονάδες 5) και σχολιάζοντας (μονάδες 15) τρεις ομοιότητες και δύο διαφορές μεταξύ των δύο κειμένων.

Μονάδες 20

Ναπολέων Λαπαθιώτης
ΚΑΠΟΥ ΠΕΡΝΟΥΣΕ ΜΙΑ ΦΩΝΗ

Αυτό το βράδυ, η Ρηνούλα δεν κοιμήθηκε. Σαν ένας πυρετός γλυκός, της μέλωνε τα μέλη. Όλη νύχτα, μέχρι το πρωί, το αίμα της, πρώτη φορά, της τραγουδούσε, φανερά, τόσο ζεστά τραγούδια...Κι όταν, προς τα χαράματα, την πήρε λίγος ύπνος, είδε πως ήταν μέσα σ' ένα δάσος, -ένα μεγάλο δάσος γαλανό, μ' ένα πλήθος άγνωστα κι αλλόκοτα λουλούδια. Περπατούσε, λέει, μέσ' στην πρασινάδα, σκυμμένη, και με κάποια δυσκολία, χωρίς, όμως αυτό, να συνοδεύεται κι απ' τη συνηθισμένη αγωνία, που συνοδεύει κάποιους εφιάλτες. [...]Και την ίδια τη στιγμή, χωρίς ν' αλλάξει τίποτε, μια μελωδία σιγανή γεννήθηκε κι απλώθηκε, σαν ένα κόρο¹ από γνώριμες φωνές, που, μέσα τους, ξεχώριζε γλυκιά και δυνατή, την ήμερα παθητική και πλέρια του Σωτήρη! Κι η φωνή δυνάμωνε, δυνάμωνε, και σε λίγο σκέπασε και σκόρπισε τις άλλες, -κι έμεινε μονάχη και κυρίαρχη, γιομίζοντας τη γη, τον ουρανό, γιομίζοντας το νου και την καρδιά της! Κι είχ' ένα παράπονο βαθύ, η χιμαιρική αυτή φωνή, - κι έμοιαζε μ' ένα χάδι τρυφερό, λησμονημένο, γνώριμο, κι απόκοσμο! Κι η ψυχή της έλιωνε βαθιά, σαν το κερί, σβήνοντας σε μια γλύκα πρωτογνώριστη, σε μια σπαραχτική, πρωτοδοκίμαστη, και σαν απεγνωσμένη, νοσταλγία! Και καθώς ήταν έτοιμη να σβήσει, και να λιώσει, πίστεψε πως ήταν πια φτασμένη στον παράδεισο...

Κι η Ρηνούλα ξύπνησε με μιας, σα μεθυσμένη, -και κρύβοντας το πρόσωπο μέσ' στο προσκέφαλό της, μην τύχει και τη νιώσουν από δίπλα, ξέσπασε σ' ένα σιγανό παράπονο πνιγμένο...

Ν. Λαπαθιώτης, *Κάπου περνούσε μια φωνή*, Εκδόσεις Ερατώ, Αθήνα 2011, σ. 71-73

1. κόρος· χορωδία

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.

3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.30 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ